

Mezinárodní velrybářská komise (IWC)

Historie/ Zavedení harpunového děla v první polovině 19. století znamenalo ohrožení pro všechny druhy velryb. Až v roce 1931 se podařilo státům s přístupem k moři uzavřít "Úmluvu o regulaci lovu velryb" (Convention for the Regulation of Whaling). Úmluva vstoupila v platnost v roce 1935, kdy její obsah zapracovaly členské státy do svých národních právních systémů.

Protože úmluva na ochranu velryb nebyla dostačující, dohodlo se v roce 1937 devět států na nové "Mezinárodní smlouvě o regulaci lovu velryb" (International Agreement for the Regulation of Whaling). Už tehdy však byly některé druhy velryb ohrožené vyhynutím. Smlouva proto jasně stanovila kvóty výlovu a pevně určila podmínky pro lov jednotlivých druhů velryb (např. velikost, věk apod.).

Lov velryb na volném moři se během obou světových válek snížil, protože velká část lodí určených na lov byla využívána pro vojenské účely. V roce 1944 uzavřely státy dodatečný protokol, kde byly stanovené nejvyšší kvóty pro lov v antarktických mořských oblastech.

Vznik IWC/ Po válce se lov velryb rozběhl opět naplno. V novém duchu mezinárodní spolupráce odpovídající tehdejší poválečné době svolali představitelé USA v listopadu 1946 mezinárodní konferenci "O lovu velryb". Na tomto zasedání byla vypracována "Mezinárodní úmluva o regulaci lovu velryb" (ICRW-International Convention for the Regulation of Whaling), která vstoupila v platnost v roce 1948.

Úmluva vedla ke vzniku Mezinárodní velrybářské komise (IWC), ve které byl každý ze 14 zakládajících států zastoupený minimálně jedním zástupcem. Od té doby IWC zasedá pravidelně každý rok.

Prvá desetiletí činnosti IWC nevedla k ochraně velryb, ale naopak k maximálnímu využívání velrybích zásob. První kvóty na lov byly určovány podle jednoduchých pravidel – podle takzvané jednotky plejtváka obrovského (*Balaenoptera musculus*) – BWU – Blue Whale Unit.

Jedna jednotka BWU odpovídala dvěma plejtvákům druhu plejtvák myšok

STRUČNÝ PŘEHLED INFORMACÍ O IWC

Založena:	1946, první Úmluva o pravidlech lovu velryb (ICRW) je v platnosti od roku 1948
Cíl:	všechna ustanovení k tématu velryby, podpora vědeckého výzkumu a zajištění dostatečného počtu velryb
Důležitá usnesení:	1976 Chráněná oblast pro velryby v Indickém oceáně, 1982 Moratorium na lov velryb (v platnosti od roku 1986), Chráněná oblast pro velryby v Antarktickém oceáně
Členové:	49 států (stav k prosinci 2002)
Konference:	pravidelně každý rok
Účast Greenpeace:	statut pozorovatele od roku 1978

(Balaenoptera physalus), dvěma a půl kepokakům (Megaptera nova engliae), šesti plejtvákům sejvalům (Balaenoptera borealis) atd.

Hlavní chybou systému bylo, že byl teoretický a neřídil se skutečným počtem velryb v mořích. To vedlo k nadměrnému lovu. IWC nebyla schopna stanovit pevný počet a státní příslušnost lodí lovicích velryby, ani počet velrybářských stanic a individuálních kvót na lov. Místo toho vznikla soutěž o největší podíl na celkových kvótách. Národní kvóty nebyly dodržovány – došlo k výraznému překračování doporučených výlovů. Jen v lovecké sezóně 1961/62 bylo zabito víc než 66 000 velryb – tolik, jako nikdy předtím!

V roce 1961 analyzovala skupina expertů při IWC počet velryb v antarktických mořích. Šokující výsledky výzkumu vedly v roce 1963 k vyhlášení úplné ochrany kepokaků v oblasti jižně od rovníku a plejtváků obrovských jižně od 40. stupně zeměpisné šířky. Národy aktivně lovící velryby však nechtěly akceptovat taková "drastická" omezení práva lovit.

Členské státy IWC se setkaly v květnu

1965, aby vyřešili problém nadměrných kvót na lov v antarktické oblasti. Bylo rozhodnuto, že organizace během následujících třech let stanoví hranice lovu, které by už dále neohrožovaly klesající stavy velryb. I tato iniciativa však ztroskotala. V následujících letech členské státy IWC docházely vždy znovu a znovu k rozporům. Až do roku 1972 byly kvóty na lov pro antarktické vody nadále zadávány podle nevyhovující jednotky plejtváka obrovského (BWU).

První velký úspěch – moratorium/

V roce 1972 se konala ve švédském Stockholmu mezinárodní "Konference OSN pro člověka a životní prostředí". Jedním ze závěrů jednání bylo přijetí žádosti zakázat komerční lov velryb na deset let.

Organizace Greenpeace začala v roce 1975 s přímými akcemi na ochranu velryb. Aktivisté chránili velryby před harpunami lovců svými vlastními těly. Tyto akce vzbudily obrovskou pozornost na celém světě.

IWC se dlouho bránilo vyhlásit zákaz komerčního lovu velryb. Komise ho schválila až po několikaleté mezinárodní

JINÉ MEZINÁRODNÍ ÚMLUVY, SE KTERÝMI IWC SPOLUPRACUJE:

Mezinárodní úmluva OSN o mořském právu (UNCLOS – United Nations Convention of the Law of the Sea). Úmluva UNCLOS byl schválena po několika letech jednání v roce 1982. Vstoupila v platnost v roce 1994. Jde nepochybně nejrozsáhlejší a nejkomplexnější dokument týkající se mořských "zdrojů". UNCLOS popisuje moře jako "dědictví lidstva". Stanovuje též princip, že národních 200 mořských mil od pobřeží je třeba vnímat jako vědeckou zónu. Podle úmluvy mají státy povinnost chránit živé mořské "zdroje" a musí v tomto ohledu spolupracovat s ostatními zeměmi. V znění článku 65 zde mají mořští savci obzvlášť velký význam: v případě velryb mají státy spolupracovat s mezinárodními organizacemi na jejich ochranu, s vědeckým výzkumem a průmyslem. Přestože to není přímo stanoveno, IWC je vnímána pro oblast velryb jako reprezentativní a kompetentní organizace.

Washingtonská úmluva (CITES – Úmluva o mezinárodním obchodě s ohroženými druhy volně žijících živočichů a volně žijících rostlin). Úmluva CITES byl založena v roce 1973. V současné době má 161 členských států. CITES reguluje mezinárodní obchod s konkrétními živočichy a rostlinami, které má takto ochránit před přílišným využíváním a ohrožením. V roce 1978 IWC požádala, aby CITES přijal všechna možná opatření na podporu zákazu komerčního lovu velryb. Členské státy CITES proto v roce 1979 schválily mezinárodní zákaz obchodu s velrybími produkty. To položilo základy k úzké spolupráci mezi CITES a IWC. Japonsko a Norsko se však intenzivně pokoušejí tuto spolupráci přerušit. CITES a IWC mají podle nich pracovat nezávisle na sobě. Kromě toho mají Japonsko, Peru a Ruská federace i v rámci CITES výhrady proti ochraně velryb.

organizace se odvolávají na IWC a podporují její ochranná opatření.

Cíle Greenpeace:

- Greenpeace se snaží, aby se IWC změnila z organizace, která velryby “využívá” na organizaci, která velryby “chrání”.
- Greenpeace tvrdí, že současné moratorium na lov velryb musí být zachováno.
- Greenpeace odmítá diskutovaný nový systém IWC na lov velryb, neboť by vytvořil základ pro opětovné zavedení komerčního lovu velryb.
- Greenpeace žádá IWC, aby zřídila chráněnou oblast pro velryby v jižních oblastech Atlantického a Tichého oceánu.
- Greenpeace prosazuje, aby celosvětový zákaz obchodování s velrybími produkty (podle úmluvy CITES) zůstal v platnosti.
- Greenpeace žádá Ministerstvo životního prostředí ČR a vládu ČR, aby Česká republika vstoupila do IWC a podpořila ochranu velryb (mj. hlasováním za udržení zákazu komerčního lovu).

Pozn.:

- 1) Členské státy IWC – Antigua a Barbuda, Argentina, Austrálie, Benin, Brazílie, Kostarika, Chile, Čína, Dánsko, Dominikánská republika, Finsko, Francie, Gabun, Grenada, Guinea, Holandsko, Island, Indie, Irsko, Japonsko, JAR, Keňa, Korea, Maroko, Mexiko, Monako, Mongolsko, Německo, Nový Zéland, Norsko, Omán, Palau, Panama, Peru, Portugalsko, Rakousko, Ruská Federace, St. Kitts a Nevis, St. Vincent a Grenada, Svatá Lucie, San Marino, Senegal, Šalamounovy ostrovy, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Itálie, USA, Velká Británie
 - 2) V letech 1898 až 1990 padlo za oběť harpunám celkem 2 700 000 velryb!
-

Kontakt:

Václav Vašků
tiskový mluvčí
Greenpeace
Českomalínská 27
mobil: 603 414 739
tel.: 224 319 667
fax: 233 332 289
email: vvasku@cz.greenpeace.org
internet: www.greenpeace.cz